

Вікторія КОНОВАЛОВА

викладачка іноземної мови

Житомирського агротехнічного фахового коледжу

спеціаліст вищої категорії, викладач-методист

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Постановка проблеми. У зв'язку з війною на території нашої країни наше життя суттєво змінилося. Перед нами постало ряд викликів. Перш за все ми змушені пристосувати навчальний процес до змін у житті, враховуючи академічну мобільність учасників освітнього процесу. Одним із завдань викладачів стало створення освітнього простору, в якому здобувачі освіти мали б можливість працювати у зручній для себе спосіб, не втрачали свою жагу до знань і продовжували вивчення іноземних мов. Крім того, виникла необхідність створення формату знань, який відповідав би не тільки вимогам українського суспільства, але й іноземного, адже багато здобувачів освіти продовжили навчання в іноземних навчальних закладах.

Аналіз досліджень і публікацій з проблеми стосується насамперед робіт з методики викладання іноземних мов [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8], які допомагають розробити такі заняття, які були б не лише інформативними для здобувачів освіти, але й розпалювали жагу до вивчення іноземної мови.

Метою статті є визначення особливостей методичних підходів викладання іноземних мов в умовах воєнного стану, враховуючи академічну мобільність учасників освітнього процесу.

Виклад основного матеріалу. Існує думка, що в стресовій ситуації вивчення іноземної мови відбувається швидше, оскільки нервова напруга сприяє активації роботи мозку й швидкому засвоєнню нової інформації. Сперечатися складно, адже це ґрунтується на особливостях фізіологічних процесів в організмі людини у стресових ситуаціях. Вивчення іноземної мови – можна вважати одним із способів зняти нервову напругу, переключитися на корисну діяльність під час війни в Україні і отримати очевидний позитивний результат [9]. При цьому слід

приділити увагу розробці відповідних способів навчання враховуючи академічну мобільність учасників освітнього процесу.

Під час пандемії вже був застосований процес дистанційного навчання, який може здійснюватися в синхронному й асинхронному режимах з використанням різних освітніх платформ (Moodle, Google Workspace, Google Classroom) і комунікаційних онлайн сервісів та інструментів (Zoom, Skype, Kahoot, Gmail, Hangouts, YouTube та інших). В зв'язку з розвитком e-learning визначився новий напрям – змішане навчання (ЗН) (blended learning) [4, с. 19-24]. Термін змішане навчання (blended learning) все частіше вживається для опису гібридної методики, коли відбувається поєднання он-лайн навчання, традиційного та самостійного навчання. Крім того, особливості системи змішаного навчання полягають і в поєднанні різних підходів, способів подачі матеріалу, видів роботи. Зазначимо, що ще в 2006 р. Бонк та Грехем (Bonk and Graham) у книзі «Handbook of Blended Learning» дали визначення змішаного навчання як такого, що поєднує традиційне навчання (face-to-face instruction) з он-лайн навчанням (computer mediated instruction). Таким чином, змішане навчання, яке зараз дуже часто називають гібридним навчанням, стало зараз тією формою, яка дозволяє забезпечити безперервність освітнього процесу під час воєнних дій в країні.

Під час повномасштабної війни викладання іноземних мов зазнало не тільки ще більшої діджиталізації, але й спілкування викладача зі здобувачами освіти також вийшли на новий психологічний рівень. Слід враховувати, що психологічний стан здобувачів освіти дуже сильно впливає на різні аспекти процесу вивчення іноземних мов. Саме через це важливу роль під час кожного заняття стала займати комунікація між учасниками навчального процесу. На початку занять викладач зазвичай описує свій психологічний стан та зовнішні обставини, які його оточують, а після цього він просить здобувачів освіти висловитися про їх психологічний стан та обставини, в яких вони знаходяться, при цьому всі можуть ставити свої запитання один до одного або казати слова підтримки, якщо хтось із співрозмовників знаходиться у складній ситуації.

Після комунікативного вступу можна переходити вже до власне основної частини заняття.

Розглянемо особливості основних частин заняття з англійської мови. У кожній ситуації будемо враховувати те, що не всі здобувачі освіти можуть бути присутніми на занятті через воєнний стан, але у нас є групи (чати) у месенджерах, де ми можемо публікувати інформацію для всіх студентів.

Зазвичай заняття розпочинають з власне загальної теми, з якою будуть пов'язані всі наступні частини заняття. Далі може йти частина заняття з відео або текстом у супроводі з аудіо або без нього, яке буде присвячене темі заняття, а також включати в себе активну лексику. Слід зазначити, що якщо брати до уваги аудіювання, то воно має відповідати декільком критеріям: інтерес (якщо матеріал зацікавить здобувачів освіти, то він побудить в них ще більший інтерес до подальшого дослідження теми), розвага (в деяких формах вже може бути присутнім елемент, що зацікавлює), культура (якщо в тексті присутні елементи культури, які не знайомі здобувачам освіти, то вони можуть не повністю зрозуміти текст), довжина аудіо є також одним з ключових факторів, тому що залежить від здатності здобувачів освіти засвоювати аудіоматеріал і від рівня іноземної мови. Також можна запропонувати здобувачам освіти скрипт з текстом (це допоможе слабшим почувати себе впевненішими, а сильнішим – зможе додати впевненості у собі та своїх силах) [5, с. 48-63].

Зараз у вільному доступі є багато ресурсів, які можна застосовувати як безпосередньо на заняттях, так і в асинхронному режимі. Наприклад, для розвитку навичок аудіювання ми користуємося подкастами 6 Minute English (BBC Learning English), які містять контент різної тематики, відеосюжетами доступними на YouTube такими як Green Forest | Learning English, каналами English with Jennifer та Luke's English Podcast, навчальними матеріалами для всіх рівнів British Council Learn English та іншими електронними ресурсами. Окремо хочемо відзначити відеоуроки Всеукраїнської школи онлайн, які охоплюють програмний матеріал 10-11 класу, і відповідно можуть застосовуватись для наших студентів 1-2 курсів.

Якщо ж замість відео здобувачам освіти демонструється текст, то він має відповідати майже таким самим критеріям, як і відео. Окрім цього, до завдання з відео або ж текстом мають йти питання, які б демонстрували, як здобувачі освіти зрозуміли його. До завдань по роботі з текстами можуть йти завдання на визначення основної ідеї, співставлення фактів, визначення чи правдиві або хибні твердження, також можна у форматі дискусії обговорити ставлення здобувачів освіти до певних тверджень у тексті, де буде опрацьовуватися мовлення [5, с. 81-90].

Грамотичні правила також перегукуються з основним контекстом заняття. Тому до частини викладання граматики англійської мови додалися таблиці основних правил, які ми робимо у форматі Word або на будь-якій іншій зручній онлайн-платформі, пояснюємо під час власне заняття, а після цього відправляємо всім здобувачам освіти до групи (чату). Слід відмітити, що ефективному засвоєнню граматичних тем дуже допомагають онлайн вправи та інтерактивні робочі аркуші, так звані Worksheets. Завдяки використанню цих ресурсів здобувачі освіти не тільки легше сприймають новий матеріал, а й швидше розвивають навички його застосування у мовленні.

Загалом, обираючи підхід до викладання матеріалу, слід враховувати не тільки рівень підготовки здобувачів освіти, а і рівень сформованості у них навиків самостійної роботи загалом. Традиційний підхід передбачає повідомлення викладачем нового матеріалу, який здобувачі освіти опрацьовують вдома (асинхронно), виконуючи вправи та завдання. Такий підхід є виправданим в окремих випадках, коли здобувачі не мають попереднього досвіду самостійного опрацювання матеріалу, або матеріал є зовсім новим чи високої складності. Слід також звернути увагу на реалізацію іншого підходу, коли сам новий матеріал опрацьовують асинхронно, а на онлайн-занятті відбувається його обговорення та практичне закріплення. Таким чином здобувачі освіти можуть отримати матеріал у зручному для себе форматі. Це може бути опрацювання доступного підручника, відео-запису від свого викладача, роликів з YouTube онлайн тощо.

В умовах воєнного часу особливістю дистанційного навчання є ймовірність під час онлайн-зустрічей ситуацій, коли вмикається сигнал «Увага всім! Повітряна тривога». Завдяки асинхронному режиму дистанційного навчання та використання усіх сучасних методів навчання ми можемо вирішити ряд проблем та надавати якісні освітні послуги нашим здобувачам.

Висновки. Таким чином, воєнний стан на території України лишив відбиток на всіх сферах життя українського народу. Основна його проблема – нестабільний емоційний стан населення. Але, не дивлячись на важкі умови, всі продовжують свою роботу. Невідомо, скільки часу триватиме подібна ситуація, у будь-якому випадку ми все ж повинні відшукувати можливості підтримувати зв'язок зі здобувачами освіти, бути готовим надати підтримку та пояснення, постійно перевіряти їх роботу. Такі можливості слід розглядати не тільки як вимушені заходи, а й як час для вдосконалення та осучаснення освітнього процесу, що можливо досягти, використовуючи інтерактивні інструменти для викладання іноземних мов.

Список використаних джерел

1. Калініна Л. В. Використання технологій змішаного навчання у процесі викладання іноземних мов у середній школі: навч.-метод. посібник. Житомир: Арт Майстер, 2016. 127 с.
2. Коваль Т. І. Реалізація технологій дистанційного навчання іноземних мов з використанням навчального середовища Moodle. Методика навчання іноземних мов майбутніх фахівців. 2011. Вип. 21. Ч. 6. 2001. С. 94-104.
3. Кухаренко В. М. Тьютор дистанційного та змішаного навчання: посібник. Київ: Міленіум, 2019. 307 с.
4. Ніколаєва С. Ю. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання. Київ: Ленвіт, 2003. 273 с.
5. Сікора Я. Б. Реалізація змішаного навчання у вищому навчальному закладі. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». 2016. Випуск 2 (39). С. 236-238

6. Теорія та практика змішаного навчання: монографія. Харків: «Міськдрук», НТУ «ХП», 2016. 284 с.
7. Сікора Я. Б. Реалізація змішаного навчання у вищому навчальному закладі. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». 2016. Випуск 2 (39). С. 236-238
8. Bonk C.J. The handbook of blended learning environments: Global perspectives, local designs. San Francisco: Jossey-Bass/Pfeiffer, 2006. 5 p.
9. Graham C.R. Blended learning system: Definition, current trends and future direction / In: Bonk, C.J., Graham, C.R. (Eds.). Handbook of Blended Learning: Global Perspectives, Local Designs, Pfeiffer, San Francisco. 2005. 3-21 p.
10. Як іноземна мова допомагає боротися зі стресом під час воєнного стану в Україні. URL: <https://www.oratorica.ua/ua/blog/yak-nozemna-mova-dopomaga-borotися-z-stresom-p-d-chas-vo-nnogo-stanu-v-ukra-n>
(дата звернення: 22.03.2024).